

VeźmĚte, prosĚme, na vĚdomĚ, Źe text ělĚnku odpovĚdĚ platnĚ prĚvnĚ ťpravĚ ke dni publikace.

Źaloba na vydĚnĚ vĚci ve svĚtle zĚkona ě. 428/2012 Sb., o majetkovĚm vyrovnĚnĚ s cĚrkvemi a nĚboŹenskĚmi spoleěnostmi a o zmĚnĚ nĚkterĚch zĚkonť a soudnĚ spor ve vĚci „Madony z VeveřĚ“

PodmĚnkou vydĚnĚ movitĚ vĚci dle ustanovenĚ Ě 7 odst. 2 ZĚkona o majetkovĚm vyrovnĚnĚ s cĚrkvemi a nĚboŹenskĚmi spoleěnostmi (dĚle takĚ jen „ZĚkon“) nenĚ trvĚnĚ funkěnĚ souvislosti danĚho objektu s nemovitou vĚcĚ, kterou oprĚvnĚnĚ osoba vlastnĚ nebo kterĚ se vydĚvĚ podle ZĚkona, po alespoň ěast rozhodnĚho období (25. 2. 1948 aŹ 1. 1. 1990). Bude-li ovĚšem mezi okamŹikem pĚruĚenĚ funkěnĚ souvislosti řeěenĚch vĚcĚ a poětĚkem rozhodnĚho období natolik velkĚ ěasovĚ odstup, Źe se s ohledem na ťcel ZĚkona restituěe vlastnickĚho prĚva k poŹadovanĚmu objektu bude jevit absurdnĚ, mťže tĚm bĚt jeho vydĚnĚ dle ustanovenĚ Ě 7 odst. 2 ZĚkona vylouěeno.[1]

UstanovenĚ Ě 1040 zĚkona ě. [89/2012 Sb.](#), oběanskĚ zĚkonĚk a ZĚkon

UstanovenĚ Ě 1040 zĚkona ě. [89/2012 Sb.](#), oběanskĚ zĚkonĚk, v platnĚm znĚnĚ (dĚle jen „OběZ“), upravuje **Źalobu na vydĚnĚ vĚci**, kdŹ s ťěinnostĚ od 1. 1. 2014 novĚ stanovĚ, Źe kdo vĚc neprĚvem zadrŹuje, mťže bĚt vlastnĚkem ŹalovanĚ, aby ji vydal (odst. 1). Źalovat o vydĚnĚ vĚci potom nemťže ten, kdo vĚc svĚm jmĚnem nabyvateli zcizil, aniŹ byl jejĚm vlastnĚkem, a teprve potĚ k nĚ vlastnickĚ prĚvo nabyl; nabytĚm vlastnickĚho prĚva zcizitelem se nabyvatel stĚvĚ vlastnĚkem vĚci (odst. 2).[2]

Źalobou na vydĚnĚ vĚci se Źalobce (zpravidla vlastnĚk vĚci)[3] domĚhĚ, aby mu vĚc neprĚvem odnĚtĚ a ŹalovanĚm neprĚvem zadrŹovanĚ byla vydĚna zpĚtky. PĚdpokladem ťspĚĚnosti Źaloby na vydĚnĚ vĚci je, aby byl Źalobce k podĚnĚ Źaloby aktivnĚ vĚcnĚ legitimovanĚ, dĚle, aby byl ŹalovanĚ ve sporu pasivnĚ vĚcnĚ legitimovanĚ a aby byl zpťsobilĚ pĚdmet Źaloby neboli pĚdmet vydĚnĚ. Źalobu o vydĚnĚ vĚci lze rĚdit mezi **tzv. vlastnickĚ Źaloby**. VlastnickĚ Źaloby dĚlĚme na 2 zĚkladnĚ druhy, a to na Źalobu na vydĚnĚ vĚci neboli reivindikĚnĚnĚ (Ě 1040 OběZ) a Źalobu zpĚpťrěnĚ neboli negatornĚ (Ě 1042 OběZ). K nim se jeĚtĚ pĚrĚazuje Źaloba z domnĚlĚho vlastnictvĚ, neboli publicĚnĚskĚ, upravenĚ novĚ v Ě 1043 OběZ.[4]

V rĚzenĚ o vydĚnĚ vĚci musĚ Źalobce pĚdnĚ prokazovat, Źe mu svĚděĚ vlastnickĚ prĚvo k vĚci, konkrĚtnĚ musĚ prokĚzat, Źe nastaly prĚvnĚ skuteěnosti, na jejichŹ zĚkladĚ nabyl vlastnictvĚ, pĚpĚ. jinĚ prĚvo, o kterĚ lze opĚřĚ Źalobu na vydĚnĚ vĚci[5]. VlastnĚk vĚci musĚ dĚle prokĚzat, Źe mu ŹalovanĚ

movitou věc zadržuje.

V souvislosti s přijetím Zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi bylo v ustanovení § 18 odst. 8 Zákona nově stanoveno, že tímto Zákonem **není dotčeno právo oprávněných osob** (tj. církevních oprávněných osob dle ustanovení § 3 Zákona) **na soudní a jinou právní ochranu proti komukoli, kdo drží původní majetek registrovaných církví a náboženských společností.**

Spor o obraz „Madony z Veveří“

Ustanovení § 7 odst. 2 Zákona stanoví, že povinná osoba podle ustanovení § 4 písm. c) a d) Zákona vydá oprávněné osobě movitou věc ve vlastnictví státu, která náležela do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností a stala se předmětem majetkové křivdy, kterou utrpěla oprávněná osoba nebo její právní předchůdce v rozhodném období v důsledku některé ze skutečností uvedených v ustanovení § 5 Zákona, pokud funkčně souvisela nebo souvisí s nemovitou věcí, kterou oprávněná osoba vlastní, nebo která se vydává podle tohoto zákona.

Shora uvedené právo na vydání věci dle ustanovení § 7 odst. 2 Zákona ve spojení s ustanovením § 18 odst. 8 Zákona uplatnila u povinné osoby, následně také u příslušného soudu, žalobkyně Římskokatolická farnost Veverská Bítýška proti žalované Národní galerii ve sporu o vydání věci - originálu obrazu nazývaného „Madona z Veveří“. Obvodní soud pro Prahu 1 svým rozsudkem sp. zn. 39 C 50/2015-60 ze dne 7. 8. 2015 podané žalobě církevní oprávněné osoby vyhověl a nahradil souhlas žalované Národní galerie s uzavřením dohody o vydání originálu předmětného obrazu.[6] Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 8. 12. 2015 sp. zn. 16 Co 387/2015-104 rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 ve věci samé potvrdil. Po věcné stránce odvolací soud akcentoval, že **příslušná farnost již v 18. století se sporným obrazem důvodně nakládala jako se svým vlastnictvím, současně bylo dané dílo prokazatelně funkčně svázáno s kaplí Matky Boží na Veveří, jejímž vlastníkem je od roku 1951 až do současnosti Římskokatolická farnost Veverská Bítýška.** Z provedených důkazů se jasně podávalo, že Správa státních lesů a statků, která kapli po přechodu na stát v roce 1925 spravovala, uznávala vlastnické právo farnosti k inventáři, včetně předmětného obrazu, obdobný postoj pak zaujala též finanční prokuratura v přípisu z roku 1933. Odvolací soud dále konstatoval, že ustanovení § 5 písm. k) Zákona upravuje dvě restituční skutkové podstaty: zatímco k naplnění první z nich se vyžaduje, aby stát sporný předmět v rozhodném období převzal, druhá předpokládá, že **stát měl příslušný objekt ve své dispozici již před počátkem rozhodného období** (kupříkladu jako zástavu či depozitum) **a teprve po 25. 2. 1948 se ve vztahu k oné věci počal chovat jako vlastník** (tento případ). **Odvolací soud tedy rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.**[7]

Dovolání

Proti rozsudku odvolacího soudu podala Národní galerie dovolání, ve kterém zejména brojila vůči tomu, že Obvodní soud pro Prahu 1 žalované neposkytl náležité poučení dle ustanovení § 118a odst. 2 a 3 o.s.ř. V řešené věci potom Národní galerie neměla být soudem upozorněna na to, že neprokázala svá tvrzení, dle nichž vlastnictví ke spornému obrazu již v roce 1925 společně s celým veverským panstvím přešlo na stát, jenž jako vlastník žalovaného obrazu vystupoval již před počátkem rozhodného období. Žalovaná tudíž nemohla své důkazní návrhy ještě v řízení před soudem prvního stupně odpovídajícím způsobem doplnit a důkazy, jež označila dodatečně, pak odvolací soud převážně odmítl provést. Z hlediska hmotněprávního potom Národní galerie zejména napadala okolnost, že k majetkové křivdě spočívající v ponechání si obrazu „Madony z Veveří“ bez právního důvodu ve smyslu ustanovení § 5 písm. k) Zákona nedošlo v období od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990, tj. v rozhodném období, dále tím, že stát neměl předmětný obraz ve své moci bez právního

důvodu, nýbrž jako jeho oprávněný držitel (schovatel či výprosník) a zpochybněním funkční souvislosti obrazu s nemovitou věcí ve vlastnictví farnosti, jež je v souladu s ustanovením § 7 Zákona podmínkou jeho vydání.

Rozhodnutí dovolacího soudu sp. zn. 28 Cdo 945/2016 ze dne 3. 11. 2016

Dovolací soud v písemném odůvodnění svého rozhodnutí předně konstatoval, že převzetí či ponechání si věci státem bez právního důvodu, o němž hovoří ustanovení § 5 písm. k) Zákona, lze v zásadě interpretovat jako převzetí držby věci, a to i držby neoprávněné. Držba přitom dle tradičního výkladu zahrnuje jednak faktické ovládání věci, jednak držební vůli, tj. vůli nakládat s věcí jako s vlastní. Jelikož bylo zjištěno, že se předmětné dílo dostalo do dispozice státu již v letech předcházejících rozhodnému období, ukazuje se být podstatnou právě identifikace časového bodu, k němuž lze státu poprvé připisovat vůli nakládat s obrazem „Madona z Veveří“ coby se svým majetkem. K tomuto bodu dovolací soud uzavřel, že není myslitelné, aby dovolací soud revidoval úvahu soudů nižších stupňů, že existenci držební vůle státu nelze dovodit z přípisu finanční prokuratury z roku 1933, eventuálně dopisu Státní sbírky starého umění z roku 1939, nýbrž až z dekretu vydaného Ministerstvem zemědělství v roce 1958, a nahradil jej závěrem vlastním. Část dovolací argumentace, jež se tímto směrem ubírala, tak nebyla úspěšná. Dovolací soud rovněž dále konstatoval, že i další argumenty Národní galerie jsou nicotné, neboť skutková podstata zakotvená v ustanovení § 5 písm. k) Zákona cílila právě na případy, v nichž stát ponejprv dotčenou věc s oporou v právním důvodu převzal, následně si ji však v průběhu rozhodného období přisvojil a ponechal (proměnil detenci v držbu), k čemuž již náležitým titulem vybaven nebyl. Dovolání bylo přesto shledáno přípustným, jelikož Národní galerie ve své další argumentaci obsahově vymezila Nejvyšším soudem doposud neřešenou právní otázku, **zda lze movitou věc ve vlastnictví státu vydat dle ustanovení § 7 odst. 2 Zákona toliko za předpokladu, že s nemovitou věcí, kterou oprávněná osoba vlastní nebo jež se rovněž vydává v režimu Zákona, souvisí, případně souvisela, po alespoň část rozhodného období, anebo zdali postačuje, vykazoval-li dotčený objekt funkční souvislost s příslušnou nemovitostí oprávněné osoby v době rozhodného období předcházející.**

Z předmětného judikátu upravujícího podmínky vydání movité věci církevní oprávněné osobě dle ustanovení § 7 odst. 2 Zákona dále plyne, že je-li znění restitučního zákona zcela jednoznačné a pochybnosti nevyvolává, není v principu přiléhavé normu vymezující rozsah restituovaného majetku teleologickou redukcí sémanticky zužovat.

Dle názoru dovolacího soudu, ačkoliv v obecné rovině preference výkladu příznivého k restituentům vede k závěru, že **není přiléhavé trvat na tom, aby historická funkční souvislost požadovaného objektu s nemovitou věcí, již oprávněná osoba vlastní nebo která se jí vydává, trvala i v rozhodném období, nelze vyloučit, že se naopak vyskytnou případy, v nichž bude mezi okamžikem přetržení vazeb nárokové věci na majetek církve a počátkem rozhodného období natolik velký časový odstup, že se bude s ohledem na účel majetkového vyrovnání s církvemi v režimu Zákona (jímž je zejména zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd spáchaných komunistickým režimem v období let 1948 až 1989) restituce vlastnického práva k ní na základě ustanovení § 7 odst. 2 citovaného předpisu jevit absurdní.** Jelikož odvolací soud v řešené kauze své úvahy týkající se účelového sejetí vzpomínaného obrazu s nemovitým majetkem žalobkyně zřetelně nepředestřel, zrušil dovolací soud dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu. **V dalším řízení má potom Městský soud v Praze detailněji odůvodnit event. splnění podmínek restituce vlastnictví k žalované věci dle ustanovení § 7 odst. 2 Zákona.**

Dovolací soud konečně dovoláním napadený rozsudek zrušil i z důvodu procesního pochybení

odvolacího soudu, pokud jde o nedostatek poučení dle ustanovení § 118a odst. 3 o.s.ř. , když konstatoval, že soud prvního stupně může své rozhodnutí založit na závěru, že účastník přítomný při soudním jednání neunesl důkazní břemeno, jen v případě, že mu předtím bezvýsledně poskytl poučení podle o.s.ř. Poučení je přitom třeba udělit nejen účastníku, který dosud ke spornému tvrzení neoznačil žádný důkaz nebo který identifikoval pouze důkazy zjevně nezpůsobivé jím předestřené vyličení skutkového stavu prokázat, ale i tehdy, provedl-li soud ohledně určitého tvrzení účastníkem navržené důkazy, jestliže jimi nebylo prokázáno, a pokud by proto daná procesní strana nemohla být ve věci úspěšnou. **To platí i vůči účastníkovi, který je zastoupen advokátem** (viz předmětný judikát dovolacího soudu).

Závěr

Podle Zákona (ustanovení § 18 odst. 8) není dotčeno právo oprávněných osob na soudní a jinou právní ochranu proti komukoliv, kdo drží původní církevní majetek. V případě movité věci přichází v úvahu podání žaloby na vydání věci.[8] V tomto soudním řízení potom musí církevní oprávněná osoba prokazovat, že jí svědčí vlastnické právo k věci (nastaly právní skutečnosti, na jejichž základě nabyta vlastnictví) a skutečnost, že žalovaný požadovanou movitou věc zadržuje. **Podaná žaloba by dále neměla být v rozporu s dobrými mravy a neměla by být ani v rozporu se smyslem a účelem samotného Zákona.** V daném případě by se mohlo jednat např. o situace, kdy by žaloby o vydání movitých věcí směřovaly vůči majetku/subjektům v rozporu s uzavřenými smlouvami o vypořádání za majetkové křivdy. Na tomto místě lze např. odkázat na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ve věci Mohylová proti ČR[9], ve kterém ESLP mj. uvedl, že ESLP sice ve své judikatuře akceptoval, že obecný cíl restitučních zákonů je legitimní, zdůraznil však také, že **zmírnění minulých zásahů do majetku nesmí vytvářet nové nepřiměřené křivdy.** Při hodnocení břemena uloženého osobám povinným k restituci musí soud zohlednit všechny zvláštní okolnosti každého případu, zejména **i okolnost, zdali byli restituenti řádně odškodněni.** V daném případě by tedy nemělo docházet ani k podávání neoprávněných žalob na vydání věci a duplikování majetkových nároků církevních oprávněných osob, tj. domáhání se narovnání majetkových křivd způsobených v období nesvobody formou uzavřené smlouvy o vypořádání za majetkové i křivdy i duplicitní žalobou na vydání movité věci.

Závěrem je nezbytné pro úplnost uvést, že dne 24. 3. 2017 Městský soud v Praze znovu rozhodl o tom, že obraz „Madona z Veverčí“ je majetkem Římskokatolické farnosti Veverská Bítýška. Odvolací soud tedy potvrdil svoje předchozí vyhovující rozhodnutí. Právní zástupce církve k rozhodnutí odvolacího soudu tisku sdělil, že Farnost Veverská Bítýška prokázala, že obraz jí patřil už minimálně v polovině 18. století a nebyly shledány žádné důkazy o tom, že by od té doby do roku 1958 o vlastnictví měla přijít, obraz darovala, nebo ho nabyt stát. Národní galerie možnost podání mimořádného opravného prostředku, tj. dovolání, proti rozhodnutí odvolacího soudu zvaží až ve chvíli, kdy obdrží písemné vyhotovení rozsudku odvolacího soudu.[10]

Mgr. Jiří Blahutka,
advokátní koncipient

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz

- [1] Viz judikát Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 28 Cdo 945/2016 ze dne 3. 11. 2016.
- [2] Předchozí právní úprava byla provedena v ustanovení § 126 zákona č. [40/1964](#) Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (Právo vlastníka na ochranu), které stanovilo, že vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje; zejména se může domáhat vydání věci na tom, kdo mu ji neprávem zadržuje (odst. 1), a dále stanovilo, že obdobné právo na ochranu má i ten, kdo je oprávněn mít věc u sebe (odst. 2).
- [3] Žalobcem může být nejen vlastník věci, ale obdobný nárok může uplatit i kvalifikovaný držitel (§ 1043 NOZ) nebo detentor (§ 1044 NOZ).
- [4] ELIÁŠ, K. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 455.
- [5] Viz také judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4638/2009, právní věta: „Žalobce v řízení o vydání věci musí prokázat, že nastaly skutečnosti, s nimiž právní předpisy spojují nabytí vlastnického práva, případně jiného práva, o něž lze opřít žalobu na vydání věci (tzv. reivindikační žalobu).“
- [6] K věcné pasivní legitimaci státní příspěvkové organizace ve sporu o vydání věci srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 22 Cdo 1928/2008 ze dne 31. 10. 2008, právní věta: „Státní příspěvková organizace, která je právní osobou, je pasivně legitimována ve sporu o vydání věci, kterou neoprávněně zadržuje jako věc, která není v majetku státu a se kterou jí nepřísluší hospodařit“.
- [7] Viz judikát Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 28 Cdo 945/2016 ze dne 3. 11. 2016.
- [8] V případě soudního sporu OS pro Prahu 1 sp. zn. 39 C 50/2015 bylo Římskokatolickou farností Veverská Bítýška žalováno na nahrazení projevu vůle (uzavření dohody o vydání věci).
- [9] Rozhodnutí ESLP, dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).
- [10] Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)